

5. Da Rocha, Jose Pascal. Political mediation in modern conflict resolution : emerging research and opportunities. Information Science Reference Hershey PA. 2018. URL: https://books.google.com.ua/books?printsec=frontcover&vid=ISBN1522551190&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
6. Шмелев А. Н. Политическая медиация как способ разрешения международных и внутригосударственных конфликтов. *Вестник восстановительной юстиции*. 2013. № 10. С. 24–30.
7. Mars P. Ethnic Politics, Mediation, and Conflict Resolution: The Guyana Experience / P. Mars. *Journal of Peace Research*. 2001. № 38(3). P. 353–372.
8. Рейтанн К. К трансформации конфликта: обзор современных теорий урегулирования конфликтов. URL: <https://berghof-foundation.org/library/assessing-the-state-of-the-art-in-conflict-transformation-ru>
9. Клюев К. Г. Сучасні технології розв'язання політичних конфліктів: дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02/ Костянтин Георгійович Клюев. О., 2016. 210 с.
10. Кірдан О. Кірдан О. Поняття «медіація» та підходи до його трактування у сучасному науковому дискурсі. *Педагогічний часопис Волині*. 2019. № 2. С. 12–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pchv_2019_2_4

УДК 94[(477)+(438)]:327.5-025.26

ДВОСТОРОННІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ, ЯК ОДНА З ПІДВАЛИН УКРАЇНСЬКОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

О. В. Хасцька, М. І. Прихненко

Анотація: робота присвячена розгляду відносин України та Республіки Польща під призмою ідеї євроінтеграції України. В цьому контексті проаналізовано позитивні внески Польщі на шляху української євроінтеграції. В процесі дослідження було використані наступні методи та підходи : проблемно-історичний підхід, методи індукції та дедукції, та системний підхід який дозволяє розглянути явище в якості цілісного елементу. Авторкою було зроблено висновок про те що досліджувані нами держави, збудували настільки міцне підґрунтя успішних двосторонніх відносин, що розвалити його за рахунок, короткочасних «фонових» проблем, не вдасться.

Ключові слова: Євроінтеграція, Польща, Україна, співпраця, відносини.

В роки Другої Світової Війни польський народ встав на захист своєї Батьківщини від німецьких загарбників, і пліч-о-пліч з ними стояли представники українського народу.

Нині ж Польща та Україна важливі навзаєм одне для одного, як і минулі 30 років. Існує потреба солідарної й ефективної політики протидії загрозам, пов'язаним з гібридною війною, яку провадить Росія. Необхідна активна політика щодо суспільств з метою запобігання ескалації націоналістичних конфліктів. Врешті, виникає потреба переглянути двосторонні відносини України та Польщі, задля того, щоб кордон між нашими країнами став «відкритими воротами» до ЄС, а не «кам'яним муром», який визначає лінію поділу на дві Європи. Відповідно до цього метою написання роботи є дослідження впливу Польської Республіки на процес європейської інтеграції України

У 1991 році Україна з'явилась на політичній карті Європи як незалежна держава. Польща була першою країною, яка визнала цей факт. Стабільна, демократична та суверенна Україна, безумовно, має особливе значення серед польських інтересів. Це твердження розділяють Наталія Онищенко, Олег Захарченко та Марія Захарченко, у своїй праці «Сучасні механізми функціонування українсько-польських відносин», що спонукає читача до думки про те, що вступ Польщі до Європейського Союзу створив для України нову реальність, в якій серед його членів уперше з'явилась країна, яка лобіює український курс на членство в ЄС [1].

Республіка Польща працювала над багатомірною політикою підтримки європейських прагнень України, сприяючи її інтеграції з Європейським Союзом у майбутньому.

Активна підтримка Польщею європейських прагнень України була найбільш помітною під час так званої Помаранчевої революції. Одною з міжнародних інституцій,

яка активно сприяла демократичній Україні був Європейський Парламент, для якого ця подія стала можливістю зайняти більш рішучу позицію на форумі ЄС.

Зацікавленість членів парламенту з новими державами-членами (зокрема, Польщі) стало одним з основних факторів, що стимулювали інтерес до українських подій у парламенті та на міжнародній арені. У вересні 2004 року Європейський парламент призначив делегацію, яка займатиметься відносинами ЄС з Україною та Білоруссю. Її першим завданням було направити спостерігачів на президентські вибори (місію очолювали два поляки: Марек Сівець та Богдан Кліх). Польські депутати Європарламенту неодноразово стверджували, що бажано посилити зв'язки ЄС з Україною задля стимулювання проєвропейських позицій в українському суспільстві. Фактично, представництво України на форумі ЄС почало розглядатися як особливість польської дипломатії. Так і в своїй роботі Поліна Пісанець та Олег Кукарцев представляли Польську Республіку у вигляді адвоката України в очах європейської спільноти [2].

За наполяганням РП було розпочато співробітництво між Німеччиною та Польщею стосовно політики ЄС щодо України. Міністри обох держав спільно підготували «Проект елементів європейської політики щодо України», який був представлений 12 жовтня 2004 р.

Дослідниця Барбурська Ольга зазначала, що перед президентськими виборами в Україні, оцінюючи виборчу кампанію, Європарламент прийняв резолюцію, в якій висловив своє розчарування стосовно того, яким чином була проведена кампанія та звернувся до українських влад із закликом забезпечити свободу діяльності кандидатам та припинити порушення демократичних процедур, що заважають виборцям зробити свій вільний вибір. У резолюції наголошувалося, що справді вільні та справедливо проведені вибори повинні гарантувати ліберальний доступ до засобів масової інформації для всіх кандидатів і що неприйнятно, щоб лише один із них просувався владою.

17 листопада 2004 р., натхненний польськими депутатами, Європейський Парламент прийняв резолюцію, в якій закликав до другого туру. Ці президентські вибори, які будуть проведені чесно та надійно, зможуть «пролити світло» що Україна є ключовим сусідом та партнером ЄС.

Польща, в свою чергу, також прийняла рішення надіслати більшу кількість спостерігачів, ніж це було під час першого туру виборів, і закликала інші країни Вишеградської групи також направити своїх спостерігачів.

Тільки під впливом польських депутатів Європарламент оголосив, що вибори в Україні будуть маніпульованими та фактично ненадійними. Як результат, Європейський Союз, після його ранніх стриманих реакцій, нарешті вирішив - також під тиском Польщі та Литви - взяти участь у процесі медіації в Україні.[3]

У січні 2005 р. Польща та Литва здійснили подальші спроби розширити співпрацю з Україною поза Політикою сусідства. Однак у результаті рішучого спротиву з боку деяких держав-членів до Плану дій Україна – ЄС було додано лише додаток. Документ, підготовлений ЄС, включає десять пунктів переліку зобов'язань, взятих на себе ЄС з метою підтримки реформ та досягнення тісних зв'язків України з ЄС, Європейський Союз був зобов'язаний, серед іншого, розпочати консультації, що передували більш розширеній угоді, призначеній, щоб замінити Угоду про партнерство та співробітництво, яка закінчується у 2008 році, та збільшити доступ України до коштів Європейського інвестиційного банку.

Слід твердо підкреслити, що Польща доклала багато зусиль для цього, до прикладу держава активізувала дискусію про можливість вступу України до ЄС та намагалась стимулювати активну політику з боку ЄС щодо цієї мети. Іноді ця діяльність дратувала наших європейських партнерів, як про то свідчить, наприклад, реакція Дж. Боррелла, президента Європейського парламенту, який риторично оцінив діяльність Польщі у цій галузі наступним чином: «Здається, Польща почувається ближче до України, ніж до ЄС» [4].

Однак Анна Чернова в своєму напрацюванні ««Польський фактор» в формуванні и продвижении политики ЕС в отношении Украины в 1991–2011 годах» розповідала про те,

що Польща продовжувала боротьбу і 20 листопада 2004 р в українському посольстві у Варшаві був організований пікет на підтримку «демократичних» перетворень на Україні. З цього дня демонстрації на підтримку української опозиції в Польщі проходили мало не щодня, поки ЄС не дав чітко зрозуміти, що не визнає результати другого туру виборів. Всі двадцять п'ять країн-членів ЄС відкликали своїх послів з України в знак протесту проти маніпулювання результатами голосування, польські депутати Європарламенту закликали до того, щоб запропонувати Україні перспективу членства в Євросоюзі, якщо вона буде відповідати стандартам європейської демократії. Держави-члени ЄС скептично поставилися до цієї пропозиції, що змусило польську пресу звинуватити їх в ангажованості та більшої зацікавленості в інтеграції з Туреччиною і збереженні нормальних відносин з Росією, ніж в налагодженні співпраці з Україною.

6 грудня 2007 р президенти Польщі і України підписали спільну декларацію «Загальні виклики – нові напрямки стратегічного партнерства», згідно з якою відносини двох країн надалі повинні були будуватися на основі суспільного і політичного консенсусу, співпраці в будівництві спільної Європи. Польща ще раз пообіцяла Україні підтримку на шляху вступу в ЄС і НАТО, а польський президент Лех Качинський на прес-конференції в Києві ясно дав зрозуміти, чому він так наполегливо домагається якнайшвидшого вступу України в Євросоюз: «Якщо Україна знаходиться в тій частині Європи, що і Польща, хоч Україна територіально і більше, ніж Польща, майже в два рази, їй треба зробити вибір, на чиєму вона боці знаходиться, тому що однією з цих сторін – Європейський союз [5].

У 2009 році за ініціативою Польщі та Швеції ЄС прийняв нову ініціативу, спрямовану на шість пострадянських сусідів (Україну, Білорусь, Молдову, Грузію, Вірменію, Азербайджан). Східне партнерство не було альтернативою членству, тому що зосереджувалося лише на конкретних питаннях, таких як політичні асоціації, створення зони вільної торгівлі, лібералізація візового режиму та енергетичне співробітництво. Ці пропозиції представляли успіх для Польщі, зацікавленої у посиленні співпраці Союзу зі східними сусідами, але їх значення було менш значним для України, якій раніше пропонувались такі заходи.

Вже у 2011 році розпочалося польське головування в Європейському Союзі і одним зі своїх пріоритетів, РП назвала співпрацю зі східними сусідами, реалізацію програми «Східне партнерство», в якій бере участь і Україна [6]. Саміт країн-учасниць програми відбувся восени 2011 р в Варшаві і став ще одним кроком до зміцнення зв'язків Євросоюзу з Києвом. Очевидно, що Польща під час свого головування спробує максимально пришвидшити підписання договору про асоціацію між Україною та ЄС, хоча між сторонами залишаються розбіжності щодо створення зони вільної торгівлі. Зокрема, Київ не влаштовує розмір квот на експорт сільськогосподарської продукції. А для підписання угоди про асоціацію Україна і ЄС повинні узгодити всі принципові пункти угоди:

- економічний блок, куди входить угода про створення зони вільної торгівлі;
- блок свободи та безпеки, який стосується безвізового режиму;
- енергетичний блок питань, так як для європейців є неприйнятним державне регулювання цін на енергетичному ринку.

Варто відзначити Oliwia Sawiska, яка у своїй праці «Ocena I Prezewidywania stosunkow Polsko-Ukrainskich» яскраво виділила позитивний досвід, яким став чемпіонат Євро-2012 з футболу, який разом провели Польща та Україна. Ідея була розпочата в 2003 році Україною з метою розвитку зв'язків між двома країнами та зміцнення їхніх позицій у Європі. Якщо остання мета була реалізована лише частково, через внутрішню ситуацію в Україні за режиму Януковича, Євро-2012 приніс суттєві економічні вигоди, часткова модернізація та розвиток інфраструктури.[7]

У 2013 році, незважаючи на польську підтримку, українська політична еліта вирішила не підписувати угоду з ЄС, що в підсумку призвело до падіння уряду Януковича.

Після «Євромайдану» та початку російсько-української війни Польща разом із країнами Північної Європи (Швеція, країни Балтії) успішно лобіювала прогресивне, хоча і

обмежене, введення санкцій ЄС проти Росії. Рішення з цього питання, прийняте проти політичної волі та економічних інтересів кількох держав-членів, безумовно, було успіхом для польської дипломатії. Після анексії Криму ЄС ввів заборони на виїзд та заморожування активів – головним чином щодо членів проросійської адміністрації Криму, а також лідерів сепаратистів. Поворотним моментом стала стрілянина малайзійського авіалайнера, який прямував з Амстердама до Куала-Лумпура над Східною Україною проросійськими сепаратистами в липні 2014 року, що змусило Європейський Союз ввести цілеспрямовані економічні санкції проти Російської Федерації.

Незважаючи на активну політику в рамках ЄС, Польща була виключена з міжнародних переговорів щодо врегулювання конфлікту в Україні. Якщо в лютому 2014 року Польща була однією з країн, що брали участь у переговорах щодо мирного вирішення кризи «Євромайдану», то з весни 2014 року вона відсутня за столом переговорів. Ні «Женевський формат», ні «Нормандський формат» та «Мінський формат» не включають Польщу. Така ситуація впливає з того що міжнародна позиція Польщі залишається слабкою порівняно з акторами, які зараз беруть участь у вирішенні конфлікту.

У підсумку активна підтримка Польщею європейських прагнень України була найбільш помітною під час так званої Помаранчевої революції. Одною з міжнародних інституцій, яка активно сприяла демократичній Україні був Європейський Парламент, для якого ця подія стала можливістю зайняти більш рішучу позицію на форумі ЄС. За наполяганням РП було розпочато співробітництво між Німеччиною та Польщею стосовно політики ЄС щодо України.

Тільки під впливом польських депутатів Європарламент оголосив, що вибори в Україні будуть маніпульованими та фактично ненадійними.

В 2011 році, Республіка Польща головує в Європейському Союзі і звісно ж її метою була співпраця зі східними сусідами та реалізація програми «Східне партнерство». Але вже в 2014 році місце РП за столом переговорів пустувало, через начебто слабкість позиції Польщі в порівнянні з іншими учасниками які беруть участь у вирішенні конфлікту.

Анотація. Работа посвящена рассмотрению отношений Украины и Республики Польша под призмой идеи евроинтеграции Украины. В этом контексте проанализированы положительные взносы Польши на пути украинской евроинтеграции. В процессе исследования были использованы следующие методы и подходы: проблемно-исторический подход, методы индукции и дедукции, и системный подход который позволяет рассмотреть явление в качестве целостного элемента. Автором был сделан вывод о том, что исследуемые нами государства, построили настолько прочное основание успешных двусторонних отношений, развалить его за счет кратковременных «фоновых» проблем, не удастся.

Ключевые слова: Евроинтеграция, Польша, Украина, сотрудничество, отношения, партнерство.

Abstract. The work is devoted to the consideration of relations between Ukraine and the Republic of Poland under the prism of the idea of European integration of Ukraine. In this context, the positive contributions of Poland to the path of Ukrainian European integration are analyzed. The following methods and approaches were used in the study: problem-historical approach, methods of induction and deduction, and a systematic approach that allows us to consider the phenomenon as a holistic element. The author concluded that the states we studied had built such a solid foundation for successful bilateral relations that it would not be possible to ruin it at the expense of short-term “background” problems.

Key words: European integration, Poland, Ukraine, cooperation, relations, partnership.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Онищенко Н., Захарченко М., Захарченко О. Сучасні механізми функціонування українсько-польських відносин. *Матеріали III Українсько-польського наукового форуму* (11–12 травня 2017, Olsztyn). Olsztyn-Львів: Видавництво НУЛП і INP UWM, 2017. 326 с.
2. Пісанець П. Кукарцев О. Українсько-Польські відносини в Євроінтеграційному контексті. *Матеріали III Українсько-польського наукового форуму* (11–12 травня 2017, Olsztyn). Olsztyn-Львів: Видавництво НУЛП і INP UWM, 2017. 326 с.
3. Barburska O. Polska wobec europejskich aspiracji Ukrainy. *Rola Polski w kształtowaniu polityki wschodniej UE na przykładzie Ukrainy*; red. J. Borkowski. Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego. S. 43.
4. Kamiński S., Sołtyk R. Borrell gani Polskę (Borrell reproaches Poland), “Gazeta Wyborcza”, 5.01.2005; R. udnicki., Kolejna wpadka Borrell’a (Another Borrell’s setback), “Unia & Polska” no. 1-2/2005, P. 12–13.

5. Чернова А. В. «Польский фактор» в формировании и продвижении политики ЕС в отношении Украины в 1991–2011 годах. *Вестник МГИМО-Университета*. 2012. 2 (23): 31–38. <https://doi.org/10.24833/2071-8160-2012-2-23-31-38>

6. European Urban Knowledge Network Polish EU Presidency, 2011 <https://www.eukn.eu/eu-presidencies/polish-eu-presidency/>

7. Oliwia Sawiska Ocena I Przewidywania stosunkow Polsko-Ukraińskich ; 25 lat Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o dobrym sąsiedztwie, przyjaznych stosunkach i współpracy – próba bilansu. *Materiały III Polsko-Ukraińskiego Forumu Naukowego* (11–12 maja 2017, Olsztyn). Львів-Olsztyn: Wydawnictwo NULP i INP UWM 2017. 326 s.

8. Wilczak J. Pomaranczowa alternatywa. *Polityka*, 2004, № 44, S. 56–58.

9. Стоєцький С. Україна в зовнішній політиці Республіки Польща: євроатлантичний та європейський інтеграційний вимір: Автореф. дис... канд. політ. наук, «НАН України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса», Київ 2007, с. 5

10. Прихненко М. І Відносини між Україною та Республікою Польща в умовах наростання гібридних загроз безпеці. Доля поляків і доля вітчизни: погляд крізь призму століття (Мовно-історичний портрет польської спільноти на Поділлі) / Донецький національний університет / Укл.: А. Загнітко (наук. і відп. ред.). Вінниця: ТОВ «Твори, 2019, С. 78–81.

11. Хаєцька О. Місце «Історичного контексту» в сучасних Українсько-Польських відносинах. Доля поляків і доля вітчизни: погляд крізь призму століття (Мовно-історичний портрет польської спільноти на Поділлі) / Донецький національний університет / Укл.: А. Загнітко (наук. і відп. ред.). Вінниця: ТОВ «Твори», 2019. С. 95–100.

УДК 327(540)

АНАЛІТИЧНІ ЦЕНТРИ В УКРАЇНІ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Г. Р. Чегорська, М. І. Прихненко

Анотація. В період зростання кількості неурядових аналітичних центрів в різних регіонах світу, їх вплив на світову політику також збільшується. Ці «мозкові центри» займаються міжнародною проблематикою, вивчають найважливіші політичні, соціальні, економічні проблеми, представляють свої ідеї та рекомендації державним органам відповідних країн і міжнародних організацій, сприяють міжнародному діалогу задля розв'язання найбільш нагальних питань, що стоять перед світовою спільнотою. Дієвість їх роботи також підвищується внаслідок цілеспрямованого просування результатів їх досліджень, видань актуальних публікацій, конференцій і семінарів за участю провідних експертів і політиків. Для вирішення поставлених завдань ми використали системний підхід та метод ситуаційного аналізу.

Ключові слова: аналітичні центри, зовнішня політика, публічна політика, фабрики думок, think tanks.

На початку 1990-их років в Україні почали створюватися нові інститути та дослідницькі центри, відомі у світі, як think tanks. Відтоді була створена значна кількість потужних та досить дієвих структур, які в Україні мають назву неурядових аналітичних центрів. Поступова демократизація і становлення України, як самостійної держави у європейській і світовій геополітиці сприяли розвитку і впливу цих центрів на внутрішні процеси, які виникали внаслідок подій і тенденцій світового рівня.

Як і в країнах Європейського Союзу, в Україні аналітичні центри розвивалися не тільки внаслідок внутрішньої підтримки, а й за значної допомоги ззовні. Українські неурядові аналітичні центри слідували переважно європейським стандартам правової держави, публічної політики та співробітництва органів влади з інститутами громадянського суспільства, зокрема – з think tanks. Проте, українські фабрики думок так само як і більшість аналітичних центрів з пострадянських країн, зіткнулися з неготовністю влади та суспільства до вироблення публічної політики і використання європейського досвіду, щодо участі в цьому структур «третього сектору», відповідно, зіткнулися з проблемою відсутності попиту на свою діяльність і залежності від зовнішніх джерел фінансування.